

AHISKA SORUNUYLA ÖZDEŞLEŞMİŞ BİR DERGİ: BİZİM AHISKA*

Prof. Dr. Erdal AKPINAR**

Kitaplar, dergiler ve gazeteler bilgi, kültür ve iletişim dünyamızın en temel organlarıdır. Hiç kuşkusuz bunlar arasında dergiler ayrı bir yere ve öneme sahiptir. *Ana Britannica Ansiklopedisi* dergiyi; "Düzenli aralıklarla yayımlanan, bir ya da birkaç ilgi alanına ilişkin haber, makale, deneme, inceleme, araştırma ve eleştiri gibi yazıları, çeşitli edebi ürünleri ya da belirli konulara yönelik derlemeleri içeren ve genellikle resimli olan basılı yayımlar." şeklinde tanımlamaktadır. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin Basın Sözlüğünde ise dergi, "Siyaset, yazın, teknik, sanat, spor ve bilimle çeşitli konuları gazeteden daha geniş ele alan süreli yayım" olarak nitelendirilmektedir (Gezgin, 1998).

Dergilerin başta bilim, kültür ve medeniyet olmak üzere insan yaşamı üzerindeki etkisi büyüktür. Dergiler, yapısal özellikleri itibarıyla pek çok konunun derinlemesine irdelenmesi için oldukça uygun yayım organlarıdır. Gazeteler zaman darlığından konuları derinlemesine ele alamazlar. Kitaplar ise oldukça kapsamlı, teferruatlı ve spesifik bir karaktere sahiptir. Bu durumda dergi, kitapla gazete arasında bir konuma oturmaktadır. Kitap uzun soluklu okumayı gerektirmekte, gazete ise hem kısa sürede hazırlanmakta, hem de kısa sürede tüketilmektedir. Oysa dergi, konuları derinlemesine işleyebilmekte ve belirli periyotlarla okuruna sunabilmektedir.

Çalışma konumuz olan **Bizim Ahıska** dergisi, 2004 yılından beri üç ayda bir yayınlanan süreli bir yayın organıdır. Dergi, hem matbu, hem de elektronik olarak yayınlanmaktadır. Aradan geçen 12 yılda toplam 45 sayı çıkmıştır. Dergi ortalama bin adet basılmakta olup; kütüphaneler yanında, yurt içindeki ve yurt dışındaki tüm Ahıska derneklerine dağıtılmaktadır. Ahıska Türklerinin en etkin yayın organıdır. Editörü Gazi Üniversitesi Öğretim Görevlisi Yunus Zeyrek'tir. Kağıdında *kültür dergisi* olarak tanımlanmaktadır. Tespitlerimize göre, dergide kültürel içerikli ma-

kaleler yanında; tarih, coğrafya, siyaset, iletişim ve aktüalitenin ilgi alanına giren her çeşit yazıya ve habere rastlanabilmektedir. Dolayısıyla **Bizim Ahıska**'nın vasat bir *kültür dergisi* olmanın ötesinde, Ahıska Türkleri ve Ahıska sorunu odaklı çok disiplinli ve çok işlevli bir yayın organı olduğunu söylemek mümkündür.

1. Yöntem

Çalışmada içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. İçerik çözümlemesi; kontrollü yorum yapma, sistematik ve nicel yollardan betimleme, önceden belirlenmiş ölçütlere göre inceleme, anlam çıkarma, niteli nicele dönüştürme, kavramların ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için kategorilere ayırma şeklinde tanımlanmaktadır (Aslan ve Tavşanlı, 2001: 21-22; Sert vd; 2013: 351-357). Sözlerin ve yazıların açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi, sayısallaştırılması sürecidir (Balci, 2001: 209). Yöntemin özünde, yazılan ve söylenenlerin kategorileştirilmesi yatar.

Çalışma; toplam dergi (45) ve yazı (848) miktarının fazla olması nedeniyle *sistematik örnekleme* tekniğiyle belirlenen 10 adet dergideki 183 yazı üzerinden yürütülmüştür. Örnekleme birim seçiminin sistematik olarak yapıldığı örnekleme sürecine sistematik örnekleme adı verilir (Özmen, 2000: 41-43). Bizim Ahıska, yılda dört kez yayınlanan süreli bir dergi olup, her sayıda ortalama 18 adet yazı yer almaktadır. Çalışmamızda sonu 1 ve 5 ile biten sayılar (1, 5, 11, 15, 21, 25, 31, 35, 41, 45) seçilmiştir. Buna göre içerik çözümlemesine tabi olan dergi adedi toplam dergi adedinin % 22,2'si, yazı adedi ise toplam yazı adedinin %21,6'sı kadardır. Dolayısıyla seçilen örneklemin evreni temsil etme oranı oldukça yüksektir.

Çalışmamıza esas teşkil eden yazıların nitelik, ilgi alanı ve içeriklerine göre çözümlemeleri yapılmıştır. Nitelik başlığı altında, dergideki yazıların türü ve mahiyeti tespit edilmiştir. İlgi alanı, yazının daha ziyade hangi bilimsel disiplin kapsamında değerlendirildiğini; içerik ise yazının konusunu ortaya koymaktadır. Yazılar çözümlendikten sonra tasnif edilip, tablolastırılmıştır.

Çalışmamıza esas teşkil eden yazıların nitelik, ilgi alanı ve içeriklerine göre çözümlemeleri yapılmıştır. Nitelik başlığı altında, dergideki yazıların türü ve mahiyeti tespit edilmiştir. İlgi alanı, yazının daha ziyade hangi bilimsel disiplin kapsamında değerlendirildiğini; içerik ise yazının konusunu ortaya koymaktadır. Yazılar çözümlendikten sonra tasnif edilip, tablolastırılmıştır.

* Bu makale Erzincan Üniversitesi *Uluslararası Ahıska Türkleri Sempozyumunda* bildiri olarak sunulmuştur.

** Erzincan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, eakpinar@erzincan.edu.tr

2. Bulgular ve yorum

Yöntem başlığı altında belirtildiği üzere çalışmamıza konu olan yazılar nitelik, ilgi alanı ve içerik olmak üzere üç açıdan çözümlenmeye tabi tutulmuştur.

Nitelik başlığı altında, dergideki yazıların türü ve mahiyeti tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda yazılar; bilimsel makale, deneme-derleme, haber-yorum-söyleşi ve şiir-hatıra-hikâye olarak dört grupta toplanmıştır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, bazı yazıların hangi gruba ait olduğunu kesin bir şekilde ifade etmek zordur. Örneğin, pek çok söyleşide yoğun bir şekilde hatıralara yer verildiği görülmektedir. Yine bazı şiirler hatıralarla, ya da bazı hikâyeler şiirlerle iç içe işlenmiştir. Esasen bu durum sadece bu dergide değil, genel olarak yazın hayatında sıklıkla rastlanılan bir durumdur.

Yazının Niteliği	Bilimsel Makale	Deneme - Derleme	Haber - Yorum - Söyleşi	Şiir - Hatıra - Hikâye	Toplam
Sayı	42	55	62	24	183
Yüzde (%)	23%	30%	34%	13%	100%

Tablo 1. Bizim Ahıska dergisindeki yazıların niteliklerine göre dağılımı

İçerik çözümlenmesi yapılan 183 metin içerisinde en fazla yazı, haber-yorum söyleşi türündendir. Bunun nedeni derginin tüm sayılarında Ahıska'yı, Ahıska kalıları ve Ahıska sorununu ilgilendiren en az bir haber içerikli yazıya yer verilmesidir. Ayrıca takdim yazıları da haber ağırlıklı içeriği nedeniyle bu kategoride değerlendirilmiştir. Bu başlık altındaki yazılarda gerek Türkiye'deki, gerekse başka ülkelerdeki Ahıska Türkleri ile ilgili tüm olayların yer yer yorum da katılarak okuyuculara aktarıldığı görülmektedir. Bu başlık altında ayrıca başta 1944 sürgününü yaşayanlar olmak üzere, Ahıska sorunuyla ilgili bilim adamlarıyla, politikacılarla ve kanaat önderleriyle yapılan oldukça zengin içerikli söyleşiler yer almaktadır.

Deneme - derleme türü yazılar ikinci en yoğun yazı türünü oluşturmaktadır. Esasen bu yazı türüne fazla yer verilmesi, benzer dergilerde de sıklıkla rastlanılan bir durumdur. İncelediğimiz 55 deneme - derleme türü yazının büyük bir bölümü 1944 veya 1989 sürgününü bizzat yaşayanlar tarafından kaleme alınmıştır. Kanaatimize göre dergide bu tür yazıların oran olarak yüksekliği, derginin hitap ettiği kesimde sahiplenme duygusunu güçlendiren önemli bir faktördür. Diğer yandan, dergideki bazı deneme - derleme yazıları bilgi, üslup ve yöntem bakımından bilimsel makale formatına oldukça yakın düzeyli yazılardır.

Şüphesiz **Bizim Ahıska** dergisinin en önemli özelliklerinden biri de her sayıda en az bir kaç adet bilimsel makaleye yer vermesidir. Kanaatimize göre bu durum, editörün akademisyen kimliğiyle olduğu kadar, Ahıska Türkü akademisyenlerin Ahıska davasının sesi olarak gördükleri dergiyi sahiplenmesiyle de yakından ilgilidir. Dergide yayınlanan akademik makalelerin büyük bir bölümü Ahıska tarihi alanındadır. Bunların başında Fahrettin Kırzıoğlu'nun makaleleri gelir. Başta Yunus Zeyrek, Orhan Uravelli ve Rıdvan Çitil olmak üzere, akademisyenler ve konunun uzmanları tarafından kaleme alınan bu tür makaleler derginin bilimsel niteliğini artırdığı gibi, Ahıska literatürünün zenginleşmesine de büyük katkı sağlamaktadır.

Yazının İlgili Alanı	Tarih	Kültür	Siyaset	Coğrafya	İletişim	Diğer	Toplam
Sayı	42	53	27	16	39	6	183
Yüzde (%)	23%	29%	15%	9%	21%	3%	100%

Tablo 2. Bizim Ahıska dergisindeki yazıların ilgi alanlarına göre dağılımı

Bizim Ahıska dergisinde birçok sosyal bilim dalının ilgi alanına giren metinlere rastlamak mümkündür. Kültür, dil, edebiyat, tarih, siyaset ve coğrafya bunların başında gelir. Kuşkusuz bu durum derginin Ahıska sorununun siyasal ve kültürel zemini olma çabasıyla yakından ilişkilidir. Bilindiği üzere söz konusu disiplinlerin bilimsel yönleri yanında milli kimliğin inşası, korunması ve geliştirilmesi gibi işlevleri de vardır. İncelenen 183 yazı içerisinde özellikle akademisyenler ve konunun uzmanlarınca kaleme alınmış belirli disiplinlere ait spesifik makaleler nispeten sınırlıdır. Buna karşın disiplinler arası çalışma (interdisipliner) olarak nitelendirilebilecek metinlerin sayısı daha fazladır.

Yazının İçeriği	Ahıska - Ahıska Türkleri	Türk Dünyası ve Türkler	Sürgün ve Zorunlu Göç	Diğer	Toplam
Sayı	103	53	17	10	183
Yüzde (%)	56%	29%	9%	6%	100%

Tablo 3. Bizim Ahıska dergisindeki yazıların içeriklerine göre dağılımı

Ahıska Türkleri Stalin tarafından 1944 yılında topyekün vatanlarından çıkarılmış, Orta Asya ülkelerine sürgün edilmiştir. Bu tarihten sonra zor koşullar altında yaşamış, defalarca yeni sürgünlere ve zorunlu

göçlere muhatap olmuşlardır (Akpınar, 2016: 329). Dergide işlenen konuların büyük bir bölümü Ahıska yöresi ve Ahıska Türkleri ile ilgilidir. Hatta ayrı bir başlık altında değerlendirdiğimiz sürgün ve zorunlu göç konulu yazıların da büyük ölçüde Ahıska Türkleri ile ilişkili olduğunu belirtmek gerekir. Bizim Ahıska dergisi, Türklük ve Müslümanlık vurgusu güçlü milliyetçi bir yayın çizğine sahiptir. Ancak bu, başkalarını ötekileştiren ve düşman gören bir çizgi değildir. Nitekim dergide kendilerini vatansız bırakan Ruslar ve Gürcüler hakkında dahi düşmanca bir söyleme pek rastlanmaz. Bunun yerine özelde Ahıska Türklerinin, genelde ise tüm Türk dünyasının kimliği, kültürü, sorunları ve birliğiyle ilgilenen pozitif bir milliyetçilik anlayışı gütmektedir. Bu yönüyle saldırgan, ırkçı diaspora dergilerinden oldukça farklı bir yayın anlayışına sahip olduğu söylenebilir.

3. Sonuç

Bizim Ahıska dergisi 2004 yılından beri istikrarlı bir şekilde yayın hayatını sürdürmektedir. Yılda dört kez çıkmakta olan dergi, 2017 Kış sayısı (45. Sayı) ile 13. yılına girmiştir. Hiç kuşkusuz bu süre, büyük imkânlarla yayına başladıktan ve birkaç sayı çıktıktan sonra kapanan dergilerle karşılaştırıldığında, oldukça uzun sayılır. Kanaatimize göre bu başarı derginin sıradan bir yayın organı olmanın ötesinde, büyük bir davanın sesi olma iddiasıyla yakından ilişkilidir. Nitekim içerik çözümlemesini yaptığımız toplam 183 metnin dağılımında görülen denge ve düzen; dergi yönetiminin bu iddiayı hem kitlelere, hem de entellektüel ve diplomatik çevrelere etkin bir şekilde yansıtabilecek kıvamda sunma çabasında olduğunu göstermektedir. Çabalar sonuç vermiş, bildirinin başlığında vurgulandığı gibi, Ahıska Türkleriyle ve Ahıska Sorunuyla özdeşleşen kıvamda ve sıcaklıkta bir dergi ortaya çıkmıştır.

Cemil Meriç, bir derginin varlığını sürdürmesini bir savaşta kazanılan zafer kadar değerli görmekte ve bu konuyla ilgili olarak, "*Kitap fazla ciddi, gazete fazla sorumsuz. Dergi, hür düşüncenin kalesi. Belki sersemi ama taze ve sıcak tefekkür. Kitap, çok defa insanın eseri, tek düşüncenin yankısı; dergi bir zekâlar topluluğunun. Bir neslin vasiyetnamesidir dergi; vasiyetnamesi, daha doğrusu mesajı. Kapanan her dergi, kaybedilen bir savaş, hezimet veya intihardır.*" der (Meriç, 1992: 100-101). Büyük düşünür sanki bu sözlerini sıcak bir dava ve ülkü dergisi olan Bizim Ahıska için söylemiştir.

Zoru başaran, 12 yılı ve 45 sayıyı geride bırakarak büyük bir başarı öyküsüne imza atan derginin bundan sonra nasıl bir yol izleyeceği önemlidir. Tespitlerimize göre başarı çizgisini sürdürebilmesi için içerik ve teknik bakımdan bazı yeniliklere ihtiyaç

vardır. Örneğin dergi 'ulusal hakemli dergi' formatına sokulabilir. Böylece daha rahat bilimsel makale tedarik edilip, yayınlanabilir. Bu durum derginin akademik niteliğini güçlendireceği gibi, bilimsel etkinliğini de artıracaktır. Diğer yandan dergideki bazı yazıların içeriklerinde yer yer tekrarlara rastlanmaktadır. Önlem alınmadığı takdirde bu sorun giderek büyüyebilir. Bu bağlamda dergide düzenli yazacak birkaç kalem ve spesifik birkaç köşe açılması faydalı olacaktır. Ayrıca Ahıska sorununu merkezde tutmayı sürdürmek koşuluyla, Türk dünyasını ilgilendiren konulara daha fazla yer verilebilir.

Kaynakça

1. Akpınar, E. (2016). Donetsk'ten Erzincan'a: Ahıska Sürgünlerinin Son Göçü. TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu (13-14 Ekim 2016) Bildiriler Kitabı, 327-343.
2. Aslan E. ve Tavşancıl E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri, İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
3. Balcı, A. (2001). Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler, Ankara: PegemA Yayıncılık.
4. Çitil, R. (2013). Ömer Faruk Numanzade'nin Matbuat Hayatı - I. Bizim Ahıska, 31.
5. Gezgin, S. (1998). "Basın Sözlüğü", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul.
6. MEB. (2008). MEGEP (Mesleki Eğitim ve Öğretimin Güçlendirilmesi Projesi) Gazetecilik - Dergi Haberciliği, Ankara.
7. Mehmedli, Ş. ve Mehmedova G. (2009). Gürcistan'dan Türk Göçleri. Bizim Ahıska, 15.
8. Meriç, C. (1992). Bu ülke. (7. Baskı), İstanbul: İletişim Yayınları.
9. Özmen, A. (2000). Uygulamalı araştırmalarda örneklem yöntemleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları.
10. Sert, G., Kurtoglu, M., Akıncı, A. ve Seferoğlu, S. S. (2012). Öğretmenlerin teknoloji kullanma durumlarını inceleyen araştırmalara bir bakış: Bir içerik analizi çalışması. Akademik Bilişim '12 - XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri (1-3 Şubat 2012), s.351-357.
11. Zeyrek, Y. (2011). Ardahan Damal ve Çıldır Notları. Bizim Ahıska, 21.

Prof. Dr. Erdal Akpınar

1967 yılında Erzincan'da doğdu. 1988 yılında Atatürk Üniversitesi K.K. Eğitim Fakültesi Coğrafya Bölümü'nden mezun olduktan sonra, 1989-1997 yılları arasında Samsun Ladik-Akpınar Anadolu Öğretmen Lisesi'nde ve Erzincan Anadolu Lisesi'nde Coğrafya Öğretmenliği yaptı. 1997 yılında Araştırma Görevlisi olarak Erzincan Eğitim Fakültesi'ne atandı. 2001 yılında Yrd. Doçent, 2008 yılında Beşeri Coğrafya alanında Doçent oldu. 2007-2010 yılları arasında Refahiye MYO Müdürü, 2010-2013 yılları arasında ise Eğitim Fakültesi Dekan Yrd. Olarak görev yaptı. 2011 yılında İngiltere Durham University Department of Geography'de Enerji Jeopolitiği alanında araştırmalarda bulundu. 2013 yılında Profesör kadrosuna atandı. Hâlihazırda Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalışmalarına devam etmektedir. Akpınar, evli ve üç çocuk babası olup, İngilizce bilmektedir.

TEŞEKKÜR

1 Mart 2017 günü Ankara
Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Hastahanesinde kolon ve karaciğer
kanseri teşhisiyle ağır bir ameliyat geçirdim.
Kemoterapiyle tedavi süreci devam etmektedir.
Bu münasebetle son tetkikleri yaparak teşhis koyan

Prof. Dr. İbrahim Doğan'a,
Ameliyatı gerçekleştiren

Prof. Dr. Mustafa Kerem'e,
Kemoterapi sürecini yöneten

Öğr. Gör. Dr. Aydın Çiltaş'a,

Hastahanenin ilgili ünitelerindeki
hemşire hanımlara,

Bu süreçte her an yanımda olduklarını hissettiğim

Rektör Prof. Dr. İbrahim Uslan

ve

Genel Sekreter Prof. Dr. Metin Dağdeviren'e,

Benimle her dakika ilgilenen aileme,
ABD'den Azerbaycan ve Kazakistan'a kadar
uzaklardan arayıp soran Ahıskalı hemşehrilerime,
ziyaretime gelerek veya telefon ederek ilgilerini
esirgemeyen, sosyal medya ile mesaj gönderen
bütün dost, arkadaş, meslektaş ve öğrencilerime
en kalbî teşekkürlerimi sunarım.

Yunus Zeyrek